

Ordlista

Demenssjukdomar, Maria Eriksson

Demens	Sjukdom orsakad av skada eller sjukdom i hjärnan av vanligtvis kronisk eller fortskridande art. Kognitiva funktioner som minne, tänkande, orientering, förståelse, språk, omdöme, räkne- och inlärningsförmåga är påverkade. Samtidig nedsättning av antingen emotionell kontroll eller motivation eller förändring av socialt beteende som t ex försämrat omdöme, irritabilitet, apati, planerings och organisationsförmåga, förekommer. Besvären skall ha varit långdragna, mer än 6 månader. Demensdiagnos får endast ställas om där inte finns grumat medvetande (konfusion) eller depression. Enbart dåligt minne är inte synonymt med demens.
MCI	Mild Cognitive Impairment, lindrig intellektuell störning, kan bero på bl a bakomliggande sjukdomstillstånd, psykosociala faktorer eller läkemedelsbiverkningar. Skiljer sig från demenssjukdom med avseende på svårighetsgraden av sjukdomen.
Mini Mental Test	Enkel skattning av kognitiva funktioner, ingår i demensutredning där minne, koncentrationsförmåga, rums- och tidsorientering testas.
Klocktest	Test vid demensutredning, där patienten får rita en urtavla, med angivande av siffrorna för klockslag och sedan rita in visarna för ett visst klockslag.
Datortomografi	Ofta förkortat DT, eller CT (computed tomography) är en röntgenmetod som skiljer sig från vanlig röntgen. Största skillnaden är att man får tvärsnittsbilder av kroppen, som är mycket mer detaljerade än vanliga röntgenbilder. Används ofta för diagnostisering av sjukdomar i bl a skallen, bröstkorgen och buken.
Magnetrontgen	Undersökningen går till så att patienten placeras i ett magnetfält samtidigt som radiosignaler skickas mot kroppen. Kroppens vätejoner kommer då i svängning och avger radiovågor till en mottagare. Radiovågorna från vätejonerna samlas ihop och bearbetas av en dator som presenterar informationen i skiktbilder. Undersökningen medför inte någon strålning. Används för att upptäcka sjukdomar, skador och att följa upp behandlingar.
Degenerativ	Degenerativ sjukdom är en sjukdom där funktionen nedsätts/upphör i celler, vävnader eller organ, t ex demenssjukdomar.

Primärdegenerativ	Betyder att nedbrytningen av nervceller i hjärnan börjar utan att det finns någon känd utlösande faktor. Vid sekundära demenssjukdomar finns känd utlösande faktor som t ex störningar i blodflödet till hjärnan eller hjärnskador.
Alzheimers sjukdom	Demenssjukdom som svarar för ungefär två tredjedelar av alla fall av demenssjukdom. Sjukdomen hör till de så kallade degenerativa demenssjukdomarna, vilka leder till att nervceller i hjärnan successivt förtvinar och dör. Vid Alzheimers sjukdom sker detta framförallt i hjärnans tinning och hjässlober. Tidiga symtom är oftast försämrat närminne, koncentrationsproblem, svårigheter att orientera sig och språkstörningar som sedan övergår i ett demenstillstånd där symtomen är mer uttalade och personen inte längre klarar av dagliga livets funktioner. Det finns ärftliga former av Alzheimers sjukdom men i de flesta fall vet man inte varför en person drabbas.
Lewy Body demens	Demenssjukdom orsakad av inlagring av protein i nervcellernas cytoplasma, kallade Lewykroppar, med skador i hjärnans vita substans. Vanliga symtom är stelhet som vid Parkinsons sjukdom, synhallucinationer, variation i vakenhet och uppmärksamhet (förvirring). Ofta störd drömsömn, ropar och fäktar under sömnen. Vanligt är också blodtrycksfall med fall och svimningar som följd. Dessa patienter är mycket känsliga för neuroleptika (antipsykotiska läkemedel som används vid schizofreni och andra psykossjukdomar).
Framlobsdemens	Orsakas av degeneration av nervceller huvudsakligen i de främre delarna av pann- och tinninglobens bark. Debuterar tidigt ofta i 30 – 40 års åldern. Mest framträdande är personlighetsförändring med avflackning och försämrat omdöme, försämrad hygien, bordsskick, bristande impulskontroll, distanslöshet, oengagerad, apati, språklig störning.
Depression	Nedstämdhet eller glädjelöshet som varat under minst en och samma tvåveckorsperiod i kombination med t ex sömnstörning, minskad/ökad aptit, brist på energi, skuld- värdelöshetskänslor, koncentrationssvårigheter, återkommande tankar på döden, även självmordstankar. Tillståndet begränsar patienten socialt eller på andra sätt och beror inte på andra sjukdomar/skador, som kan orsaka samma reaktion och att symtomen inte bättre förklaras som en sorgereaktion. Vid depression hos äldre ofta färre eller bara enstaka symtom.
Hallucinationer	Sinnesförmimelse utan yttre motsvarighet till upplevelsen, t ex att höra röster som ingen annan kan höra. Förekommer vid psykotiska tillstånd, samt vid bruk av vissa droger. Kan beröra olika sinnen som hörsel, syn, lukt, smak och känsel.

Vanföreställningar	En idé eller tanke som grundar sig på en misstolkning av verkligheten. Definitionen på en vanföreställning är ”en okorrigerbar föreställning som inte delas av andra och heller inte kan stämma”. Kan t ex handla om känslan att vara övervakad, förföljd, lurad eller bestulen.
Hippocampus	Del av hjärnan som är involverad i minnesbildning, inlärning och lokalsinne.
PET-kamera	PET är en förkortning av positronemissionstomografi. Vid en PET-kameraundersökning används radioaktiva läkemedel som söker sig till ett visst organ eller vävnad. PET-kameran kan då registrera strålningen från läkemedlet och därigenom kan funktionen i organet undersökas. Vid bildtagningen tas också röntgenbilder, CT-bilder som visar anatomin. Med PET/CT-kameran undersöks hur organ ser ut och hur de fungerar, som ett hjälpmedel vid utredningar av tumörer, inflammatoriska processer eller minnesstörningar.
BPSD-symtom	”Beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom”, som oro, depression, sömnstörningar, hallucinationer och vanföreställningar.